

Frédéric Beigbeder'nin "Kuzey Kulesi 107. Kat" adlı romanında postmodern unsurlar

Caner GÜREL¹

APA: Gürel, C. (2019). Frédéric Beigbeder'nin "Kuzey Kulesi 107. Kat" adlı romanında postmodern unsurlar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö6), 340-354. DOI: 10.29000/rumelide.648926

Öz

Yirminci yüzyılın başından itibaren öncelikle toplumda, daha sonra felsefede, fizikte, sanatta, mimaride, bilim ve teknolojiye meydana gelen değişimler ile postmodern düşüncenin etkisini birçok alanda gösterdiği görülmektedir. Modernizmin karşısında postmodernizm, tüm bilenen ve kabul gören doğruları derinden sarsıcı yapısıyla modernizme ciddi bir alternatif olarak 1960'lı yıllardan sonra varlığını kabul ettirmektedir. Tüm bilim dallarını ve disiplinlerini etkisi altına alan postmodernizmin, diğer sanat dallarını bütünleştiren edebiyat alanında daha çarpıcı bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Edebî türler arasında ise en çok etkilenen tür roman olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda, postmodern romanlarda kullanılan teknikler ve yöntemler, alışlagelmiş ve geleneksel romanların özelliklerinden oldukça farklılık göstermektedir. Bu çalışmada, öncelikle postmodernizm kavramına değinilmekte, postmodern sanat bağlamında postmodern edebiyatın ve romanın başat özellikleri açıklanmaya çalışılmaktadır. Postmodern söylemin kuramcılarında Jean Baudrillard ve Jean-François Lyotard'ın görüşlerine yer verilmektedir. Bu çalışmanın asıl amacı Frédéric Beigbeder'nin "Kuzey Kulesi 107. Kat" adlı romanındaki postmodern unsurları, roman boyunca kullanılan teknikleri örneklerle ve kullanım yönleriyle ele almaktır. Çok yönlü bakış açısıyla ele alınan romanda, popüler kültürün toplumdaki etkisi ironik bir biçimde anlatılmaktadır. Amerikan kültürü kelime oyunları ile hicvedilmekte, cinsellik ve çarpık ilişkiler gözler önüne serilmekte, şehirler, yerler kıyaslanmakta, mekânlar arası göndermeler yapılmakta, olaylara farklı bakış açılarıyla bakılmakta, tezatlıklardan kelime oyunları ile bahsedilerek kara mizah yapılmakta, kurgu içinde kurgu oluşturulmakta, tüketim toplumuna ironik göndermeler yapılmaktadır. Bu çalışmada metinlerarasılıktan üstkurmacaya; parodiden pastişe, ironiden oyunsallığa; belirsizlikten parçalanmaya; dil oyunlarından kurmaca içinde kurmaca yaratımına kadar birçok postmodern unsurun kullanımı irdelenmektedir. Bu bağlamda, birçok postmodern özelliği bünyesinde barındıran "Kuzey Kulesi 107. Kat" adlı romanın, önemli bir postmodern yapıt olduğu sonucuna varılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kuzey Kulesi 107. Kat, postmodern edebiyat, postmodern roman, postmodern unsurlar.

Postmodern elements in the novel "Windows on the World" by Frédéric Beigbeder

Abstract

Since the beginning of the twentieth century, it has been seen that the effect of postmodern thought has occurred in many fields with the changes firstly in society, then in philosophy, physics, art, architecture, science and technology. With its shocking and striking effect on all known and accepted

¹ Öğr. Gör., Bursa Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu (Bursa, Türkiye), caner_gurel@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1165-0047 [Makale kayıt tarihi: 07.10.2019- kabul tarihi: 20.11.2019; DOI: 10.29000/rumelide.648926

truths, postmodernism has been accepted as a serious alternative to modernism after the 1960s. It is known that postmodernism, which influences all branches of science, has a more striking effect in the field of literature that integrates other branches of art. The most affected genre is novel among the literary genres. In this sense, the techniques and methods used in postmodern novels are quite different from the features of conventional and traditional novels. In this study, the concept of postmodernism is firstly mentioned and the dominant features of postmodern literature and novel are tried to be explained in the context of postmodern art. The views of Jean Baudrillard and Jean-François Lyotard, among important theorists of postmodern discourse, are also mentioned. The main purpose of this study is to examine the postmodern elements of Frédéric Beigbeder's novel "Windows on the World" with its examples and techniques used throughout the novel. The impact of popular culture in today's society is ironically described in the novel with multiple points of view. American culture is satirized by word games, sexuality and distorted relationships are exposed, cities and places are compared, references between places are made, events are viewed from different perspectives, black humor is made by mentioning contradictions with word games, fiction is created within fiction, ironic references are made to the consumer society. In the study, many postmodern elements, from intertextuality to metafiction; parody to pastiche; irony to playfulness; from uncertainty to fragmentation; from language games to creation of fiction within fiction are examined. In this context, it is concluded that the novel "Windows on the World" which contains many postmodern features is an important postmodern work.

Keywords: Windows on the World, postmodern literature, postmodern novel, postmodern elements.

Giriş

İlk gündeme geldiği zamandan bu yana postmodernizmi tanımlamanın ne kadar güç bir durum olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan günümüzde hâlâ bu kavramın bilim insanlarının, eleştirmenlerin, kuramcılarının, filozofların ve yazarların ilgi odağında olduğu, kavramın popüleritesini koruduğu, kendi ruhuna özgü olarak da kavramın sürekli bir gelişim ve devinim içerisinde varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Kuşkusuz içinde bulunduğumuz çağın en ilgi çekici akımı olarak kabul edilen postmodernizm, bugüne kadar batı edebiyatının kavram kütüphanesinde yerini almış diğer "izm"lerden de oldukça ayrı ve farklı bir yerde konumlandırılmaktadır. Bunun sebebi ise, postmodernizmin belirli ilkeler altında sistematize edilebilecek bir edebiyat akımı olarak görülememesinden kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan postmodernizmi, içerisinde farklı yaklaşımların yer aldığı ve sınırlarının belirlenemediği ve evrimini henüz tamamlamamış bir alan olarak kabul etmek gerekmektedir. Dahası, kavramın kendi içerisinde sınırlı bir tanımlaması bulunamazken, başka kavramlar arasındaki sınırları da bulanıklaştırdığı bilinmektedir. Bu sayede, postmodern söylemin kullanım yerleri ve etki alanı oldukça geniş bir düzleme yayılmaktadır, diğer bir ifadeyle postmodern söylem; "...estetik anlayış ve ölçüsünden toplum düzeni ya da işleyişine, toplumla ilgili kuramsal çözümlere ve bilim felsefesine kadar" uzanmaktadır (Şaylan, 2016, s. 68).

Postmodernizm kavramına yönelik ortak ve belirgin bir çizgiden bahsetmek gerekirse, Batı akılcılığına ve Aydınlanma felsefesine dayanan bilgi veya bilgilenme sistemini eleştirme, dahası ona başkaldırma, meydan okuma olduğu ifade edilmektedir (Şaylan, 2016, s. 41.) Bu meydan okumanın altında yatan sebep ise, kendini postmodern sayanlar için, genel olarak, iyiye ulaşma ile akılcılık yolu ileriye gitmenin mümkün olmadığı gerçeğidir. Burada vurgulanmak istenen nokta, Aydınlanmanın yansıması ya da türevi olarak görülen modernizmin akılcılık yoluyla insanları hiç de iyiye götüremediğinin ileri

sürülmesidir. Postmodernizm konusunda diğer muhtemel fikir birliğine dikkat çekmek için edebiyat kuramı uzmanlarından biri olan Terry Eagleton terimi şöyle tanımlamaktadır:

"...tipik postmodernist ürün, şakacıdır, kendi kendiyile dalga geçer, hatta şizoiddir; aynı zamanda, yüksek modernizmin gösterişsiz kendine yeterliliğine, ticari ve meta biçimini arsızca kucaklayarak tepki gösterir. Kültürel geleneğe karşı tavrı saygısız bir pastiş görünümündedir; kasıtlı olarak amaçlanmış derinlik yokluğu, her tür metafizik ağırbaşlılığın altını oyar. Bu, bazen, acımasız bir sefalet ve sarsma estetiğine açılır." (Eagleton, 1987; akt. Harvey, 2010, s. 21)

Buradan yola çıkarak, postmodernist bir ürünün kendini basit görme eğiliminde olduğunu, alaycı bir tutum benimsediğini, ayrıca bazı kavram, konu ya da fikirlerle dalga geçerek bir tepki ortaya koyduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Postmodernizm, modernizmin ortaya çıkardığı sorunlara tepkili ve onları aşmaya çalışan oldukça karmaşık bir akım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde "post" ön eki atılmış haliyle modern, modernizm, modernite terimlerinin dahi anlaşılma güçlüğü çekildiği, birbirlerinin yerine yanlış bir şekilde kullanıldığı bilinmektedir. Bu bakımdan postmodernizmi anlamlandırmak, tanımlamak daha da zorlaşmaktadır. Bu bağlamda, "*Terimin anlamı konusunda kimse bütünüyle anlaşmamaktadır. Postmodernizm, modernizme karşı bir tepki, ondan bir kopuş olarak kavranmaktadır. Modernizmin anlamı da çok karışık olduğundan, postmodernizm olarak bilinen tepki ya da kopuşu kavramak iki kez daha zor*" (Harvey, 2010, s. 21) olduğunu belirtmektedir. Türü tanımlayan "modern" ve "postmodern" terimlerine bakıldığında, "post" ön ekinin moderne karşıt olarak tanımlanan, modernden bir kopuşu, kırılışı, modernin sonrasını anlatmaya çalıştığı ortadadır. Diğer taraftan, "postmodernizm" terimi, modernin reddedilişini, gözle görülür biçimde terk edilmesini, modernin belirgin görünümünden uzaklaşma anlamı vurgulanan kırılmayı ve sapmayı daha güçlü bir şekilde anlatmaktadır. Ayrıca bu durum, iddia edilen sapmanın sadece kıyasında olduğumuzdan ve postmodern gelişimini tamamlamış bir pozitiflik olarak görmeyi reddettiğimizden dolayı, postmodern henüz tam tanımlanmamış bir terim haline getirecektir (Featherstone, 1996). Postmodernizm kendi içerisinde sınırlı bir tanımlamaya yer vermemesine rağmen, başka kavramlar arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır. "*Postmodernizm, yüksek kültür ile popüler kültür arasındaki sınırların yanı sıra sanat ile günlük yaşam arasındaki sınırları da bulanıklaştıran derinlikten yoksun, merkezsiz, temelsiz, özdeşimsel, oyuncu, türevsel, eklektik, çoğulcu bir sanatta az veya çok yansıtıcı bir üsluptur*" (Eagleton, 2011, s. 10).

Jean Baudrillard eserleriyle postmodern felsefenin öncü isimlerinden biri olarak görülmektedir. Modern ve ileri kapitalist toplum konusu Baudrillard'ın çalışmalarının ana konusunu oluşturmaktadır. Baudrillard tüketim toplumu kavramını yeni toplumsal değişimle birlikte açıklamaktadır. Genel anlamda eserlerinde, moda, tüketim alışkanlıkları, medyanın yadsınamaz gücü ve etkisi gibi sorunları irdelemektedir. Baudrillard'a göre yeni oluşan tüketim toplumunda insanlar metalaşmış nesnelere etrafları sarılmış bulunmaktadır. Bu noktada bireyler de nesneleşmektedir ve günümüzde tüketim alışkanlığının bir var olma, kendini toplumda kanıtlanma çabası olduğunu ileri sürmektedir. İnsanlar da ancak bu sayede kimlik kazanmakta ve prestij sahibi olabilmektedir. Baudrillard sanayi ötesi toplumun tam bir dönüşüme uğradığını ve daha önceki dönemlerdeki toplumlardan farklı olarak, kendine özgü bir kültür ve teknoloji tarafından şekillendirildiğini savunmaktadır. Toplumdaki bu dönüşümü, bu farklı süreci ve aşamayı yeni metaforlarla taçlandırarak, hiperrealite, simülasyon, simulakra gibi kavramlarla açıklamaktadır (Şaylan, 2016, s. 302).

Baudrillard, "*postmodern dünyanın artık gerçeklikle simülasyonun arasında ayırım yapamadığımız bir simülaklar dünyası*" olduğunu iddia etmektedir. Burada belirtilen simülaklar ise kendilerinden başka bir şeyi temsil etmeyen, göndermede buldukları hiçbir gerçeklik olmayan bir metafor olarak

tanımlanmaktadır (Sim, 2006, s. 12). Baudrillard'a göre hiperrealite sanayi ötesi toplumda egemenliğini ilan etmiştir bunun sonucunda gerçek ve yansıması arasındaki farkı ortadan kalkmaktadır, gerçek artık sadece ve sadece bir kurgudan ibarettir, hiperrealite sözcüğü de bu kurguyu ifade etmek için kullanılmaktadır. Simülakrla, Baudrillard tarafından insanın dışındaki evrenin taklit yoluyla temsili anlamına gelen bir metafor olarak kullanılmaktadır (Şaylan, 2016, s. 303-310). İnsanoğlunun etrafını saran her şey aslında gerçeğin kusursuz bir kopyası olarak görülmektedir. Bu kusursuz kopyalar bir süre sonra gerçeğinden de ayırt edilememektedir ki bu noktada gerçek kurguya, kurgusal olan da gerçeğe evrilmektedir. Bu açıdan yaşadığımız çağda televizyonun, medyanın, sosyal medyanın gücünü ele alacak olursak, günümüz insanın tutum ve davranışlarının bir yönlendirmeye, algıyla sonuç itibariyle gerçeğin taklitleri olan bir simülakrla ağlarıyla birlikte yönlendirildiği yadsınamaz bir gerçektir. Toplumda insanların neyi, ne kadar, nasıl, ne düzeyde sevmeleri ve benimsemeleri gerektikleri ya da tam tersine neyi, ne kadar, nasıl, ne düzeyde sevmemeleri ve neyden nefret etmeleri gerektikleri; olaylar karşısındaki tepkilerinin ne ölçüde ve nasıl olması gerektiği medya tarafından kodlanmaktadır.

Baudrillard gibi Lyotard da postmoderni, toplumun yeni eğilimleriyle ortaya çıkan "postendüstriyel toplum" olarak adlandırmaktadır. Lyotard'a göre değişen toplumun nedeni de, ileri teknolojiye, enformasyonda, bilimde yaşanan hızlı değişimlerdir. Ona göre, postmodern olarak adlandırılan yeni bir çağa girerken bilginin statüsü de başkalaşmaktadır (Best ve Kellner, 2016, s. 36). Dolayısıyla, Lyotard'a göre modernizmin değişmesinin ardında yatan gerçek, iletişimde meydana gelen teknik ve toplumsal koşulların değişmesidir (Harvey, 2010, s. 65). Lyotard'ın ileri sürdüğü diğer bir görüş de dilin esnekliği ve nesnel bir anlam yapısının sorgulanması gerektiğidir. Ona göre, bir metnin yazarı tarafından nasıl anlamlandırıldığından ziyade, bu metnin alıcılar tarafından nasıl anlamlandırıldığı daha önemlidir. Ayrıca burada belirtilen metin terimi içerisine, bir resim, fotoğraf, yazı, siyasal eylem, herhangi bir karar ya da seçim, hatta eğilimlerinde girdiği Lyotard tarafından savunulmaktadır. Sonuç olarak, Lyotard metni belirleyen sürecin o metni kaleme alanın elinde olmadığını, okuyanın deneyleri, duyumları ve imajları olduğunu ileri sürmektedir (Şaylan, 2016, s. 338). Lyotard ayrıca modern ve postmodern bilgiyi de kıyaslamaktadır. Ona göre modern bilgi üç koşuldan oluşmaktadır: "*Temelci iddiaları meşrulaştırmak üzere öte-anlatılara başvurulması; meşrulaştırmanın doğal sonucu olan gayri meşru kılma ve dışlama; homojen epistemolojik ve ahlaki reçetelere duyulan arzu*" (Best ve Kellner, 2016, s. 235). Diğer taraftan, postmodern bilgi ise bunun tamamen tersi yönünde hareket etmektedir çünkü postmodern bilgi "*öte-anlatılara ve temelciliğe karşı çıkar, büyük meşrulaştırma şemalarından sakınır; ve heterojenlikten, çoğulculuktan, sürekli yenilikten ve katılımcıların üzerinde anlaşma sağladıkları yerel kuralların ve kural koyucu şemaların pragmatik inşasından ve dolayısıyla mikropolitikadan yana çıkar*" (Best ve Kellner, 2016, s. 235). Bu çerçeveden bakıldığında, postmodern, bilginin yeni koşullarına yanıt veren yeni bir epistemolojisinin geliştirilmesini içermektedir. Günümüzde artık kimse büyük anlatılara inanmamaktadır ve postmodernite bilgiyi sadece küçük, yerel, paradoksal, mantıkötesi (paralogic) anlatılara dayandırmaktadır ve geline nokta Lyotard çöken büyük anlatıların yerini küçük anlatıların aldığı savunmaktadır (Akyıldız, 2019, s. 178).

Postmodernizmin felsefi, sosyoloji, edebî, siyasal görünüşlerinin dışında da birçok alanı ilgilendirdiği bilinmektedir. Mimariden antropolojiye, sinemadan dilbilime kadar uzanan pek çok farklı alanın da yansıması olan hayatın her alanını kuşatmaya aday bir harekete dönüştüğü görülmektedir. İsmet Emre, postmodernizmin edebiyat ile bütünleşmesini "*Postmodernizm ve Edebiyat*" adlı kitabında şu şekilde dile getirmektedir:

Bu alanlarla ilgisi onu, bütün alanları kendi uhdesinde toplayan ve varlığını onlarla bitişiren edebiyat bilimiyle edebiyat sanatında daha etkin ve daha merkezi bir yer edinmeye itmiştir. Edebiyat gibi, bilimsel kaygılardan ziyade insanî durum ve tutumla ilgili, objektiviteden çok sübjektiviteye dayalı,

homojenden çok heterojenliğe yakın durmasıyla hem bilim hem de sanat olma özelliği gösteren bir alan her hâlde postmodernizmin kendini daha rahat ifade edişine zemin hazırlayacaktır (Emre, 2006, s. 76).

Burada ifade edilmek istenen asıl nokta, postmodernizm edebiyatla birlikte kendini daha özgür bir şekilde ifade edebildiğidir. Elbette ki postmodernizm felsefeden sosyolojiye, politikadan ekonomiye, toplumdaki kültüre her alanda etkili olduğu kadar sanat dallarında da resimden müziğe, sinemadan mimariye kadar uzanan geniş bir alanda kendisini göstermektedir. Diğer taraftan, postmodernizm diğer sanat dallarını kucaklayan, bütünleştiren ve kuşatan edebiyat alanında daha geniş bir yere sahiptir.

Postmodernizmin edebi boyutu kuşkusuz ki felsefi, sosyolojik ve kültürel boyutu kadar kendi geleneğini dönüştürücü nitelikte bir farklılaşmaya uğramıştır. Diğer taraftan, bu değişimden, farklılaşmadan en fazla payını alan türün roman olduğu savunulmaktadır. Romanın diğer edebî türlerden farklılığı vurgulanmaktadır.

(...) şiir, öykü, hatıra, günlük vs. edebî türlerin yoğunlukla hayatın sadece tek ve belli kısımlarını, türe özgü doğalarının verdiği üslup imkânıyla konu edinmelerine karşın romanın hayatı bütünüyle kuşatma ve kavramayı amaç edinen, üslup olarak da daha geniş davranabilen bir tür olmasıyla (Emre, 2006, s. 86)

Bir başka ifadeyle, esasen postmodern sürecin şiir, öykü, tiyatro, günlük ve birçok edebi tür ve anlayışlarının neredeyse hepsi üzerinde belli bir etkisi olmasına rağmen onun doğrudan doğruya kendisinden etkilendiği ve kendisini de en fazla etkilediği edebî tür roman olduğu görülmektedir.

Roman türünde, yapısal değişim bakımından etkili ve en sarsıcı değişiklikler, daha önce hiçbir dönemde olmadığı kadar 1920 ile 1970 yılları arasında meydana geldiği savunulmaktadır çünkü belirtilen dönemde roman türünün heterojen yapısıyla birlikte diğer türleri de içine alıp erittiği belirtilmektedir. Daha önceki dönemlerde metin olarak adlandırılan roman, postmodern edebiyatta anlatı olarak yerini almaktadır. Esasen, bu değişim sadece isimden ibaret değildir. Aynı zamanda, roman türü dil ve üslup bakımından da ciddi değişimlere uğramıştır. Tam da bu noktada, postmodern edebiyat denilince ilk akıllara gelen tür postmodern roman olmaktadır (Emre, 2006, s. 87).

Postmodern metin anlayışının, modern ve klasik anlatılar tarafından kabul edilen tüm konvansiyonel kurguları hem örtülü hem de doğrudan ifadelerle reddettiği ve kendine özgü yoluyla kaotik bir metinsellik karşımıza çıktığı görülmektedir (Emre, 2006, s. 101) Buna ek olarak;

(...) bugüne ve tarihe ilişkin konular, kişiler ve imgelerle ve başka anlatılardaki olaylar ya da kişilerle karıştırılarak kurmaca-gerçek-imge ilişkisi sorunsallaştırılır. Ayrıca metinlerarası ve yaşam ile metin arası göndermelerle, parodi ve pastij dediğimiz uygulamalar yoluyla, mimesis geleneğinin yerleştiği beklenti ve varsayımlar sık sık aşılmaya çalışılır. Okuma ve yazın gelenekleri, yazın kuramları ve okur, yazar kavramları ile anlatı biçimleri çarpıtılarak ve yazar, okur ve anlatı kahramanının rolleri değiştirilerek sorunsallaştırılır. Kuramların ve geleneklerin öne sürdüğü görüşler yazın metninin içine konur, onların ürettikleri kavramlar ve yöntemler çarpıtılarak alaya alınır ve gerçeklikleri sorgulanır. Özetle postmodern yaklaşımın temelinde yatan ontolojik kuşku, postmodern diyebileceğimiz metinlerde, modernist görüşün ürünü olan biçimsel özellikler dahil her türlü anlatı yöntemi çarpıtılıp kullanılarak okura aktarılmak istenir (Doltaş, 2003, s. 142).

Burada ontolojik kuşku diye belirtilen yaklaşım, McHale'e göre postmodern romanın önemli özelliği olarak ön plâna çıkan, "epistemoloji" alanından "ontoloji" alanına geçişi tanımlamaktadır (Kershner, 1997, s. 56).

Postmodern bir yapıt, belirsizliği ve açık uçlu olma özelliği ile her okuyucuda ayrı bir izlenim yaratmaktadır. Okuyucu kesin yargılara varamamaktadır bunun sebebi ise postmodern metin okuyucusuna bir ders ya da öğreti verme kaygısı gütmemesinden kaynaklanmaktadır. Olay örgüsü ve sıralaması önemli görülmemektedir, önemli olan olayın bizzat kendisidir. Bu bakımdan, olay genellikle bulanık, belirsiz bir haldedir. Mekânlar ve zamanlar birbiri içine geçmektedir. Ayrıca dilin etkin şekilde kullanımı ve dil oyunları postmodern metinlerin önemli özellikleri arasındadır (Parla, 2001, s. 180). Bu bağlamda, postmodern bir metinden söz ederken tamamlanmamış bir bütün olduğu, bu bütününde parçalara ayrılarak sunulduğu belirtilmektedir. Bu durumda yazar ve okuyucu geleneksel konumlarından çok uzaktadırlar.

Edebî metin unsurları, özellikle roman unsurları bakımından postmodernizmin en fazla dönüşüme uğrattığı yapının dil olduğu iddia edilmektedir ve edebî metinlerin içerisinde en çok dili kullanma biçimine önem verildiği görülmektedir. Postmodernistlere göre, edebî bir metnin asıl dokusunu dil oluşturmaktadır ve ayrıca dil anlam karşılığında ele alınacak olursa postmodernistler tercihlerini dilden yana kullanmaktadır. Postmodern metinlerde dil ontolojik bir mesele olarak görüldüğünden bir türün ya da üslubun boyunduruğu altına giremeyeceği açıklanmaktadır. Dilin bu denli ciddiye alınıp ontolojik bir mesele olarak görülmesiyle birlikte, öncesinde her yazarın kendine has bir dili olma durumunu da ortadan kaldırarak her anlatı için yeni bir dil ve her anlatının içinde sayısız dil kullanımlarını meydana getirdiği belirtilmektedir. Bu sayede de herhangi bir anlatının sayısız okumasının önünü açacağı ve aynı zamanda her okuyucunun da yazar konumuna yükseleceği bir başka durumu meydana getireceği savunulmaktadır (Emre, 2006, s. 109-110).

Akay (2010)' a göre dil, dış dünyanın gerçeğini parçalara bölmek için kullanılmaktadır. Neden-sonuç ilişkisi kurmak için herhangi bir çabanın artık kalmadığı savunulmaktadır, ayrıca yüzeysellik derinliğin yerini almaya başlamıştır. Bu noktada, Gabriel Garcia Marquez'in, Umberto Eco'nun, Salman Rüşdi'nin eserleri örnek teşkil etmektedir. Belirtilen romanlarda, zamanlar, kişiler, mekânlar yan yanalaşmaya, iç içe geçmeye başlamaktadır; zamanlar kayarak birbirlerinin içine geçmektedir. Esasen, zamansal ve mekânsal yan yanalıklar oluşturularak zamandaki dizi yok edilmektedir. Bu noktada öncesi ve sonrasının, dünün ve yarının birbirine karıştığı, iç içe geçtiği ya da yan yana durduğu belirtilmektedir (Akay, 2010, s. 148) Dolayısıyla, postmodern metinlerde zaman kurgusu alışıl gelmiş, sistematik, sıralı kurgulardan son derece farklıdır, modern metinlerle kıyaslanacak olursa "*postmodern metnin zaman kurgusunun, modern metin kurgusundakinin aksine, insanlık tarihinin sonradan belirlediği gün, ay, yıl ile ifade edilen takvimsel zaman kurgusunun dışında, bazen bunların birbiriyle harmanlandığı karmaşık bir zaman*" olduğunu ifade edilmektedir (Emre, 2006, s. 287).

Postmodern metinlerde ayrıca modernin yarattığı gerçeğin yıkılması, yok edilmesi, parçalanması için oyun kavramından yararlanılmaktadır. Bu şekilde, modern yapıtların katı gerçeklerine yönelik bir karşı duruş ortaya koyulmaktadır. Oyun kavramıyla birlikte, postmodern metinler okuyucuyu eğlendirmeyi ve böylelikle onu katı gerçekliğin kafesinden kurtarmayı, aslında gerçek olmadığı hâlde gerçekmiş gibi görünen bir simülasyondan dışarı çıkarmayı hedeflemektedir (Emre, 2006, s. 115). Oyun kavramı bile başlı başına modernizme bir mesaj göndermektedir. Bu noktada modernin savunduğu gerçeklik ile postmodernin karşı çıktığı gerçeklik algısı bozuma uğratılmaktadır. Bu sayede, modernin ürettiği gerçeklik, postmodernistler tarafından okuyucuyu da eğlendirerek, yok edilmektedir.

Metinlerarasılık (intertextuality) ise postmodern yazarların sıklıkla başvurduğu bir diğer özelliktir, bu noktada;

(...) üstkurmaca yazarı çoğu kez, kendi ürettiği öykülerin yanı sıra, daha önce başka yazarlar tarafından üretilmiş metinleri de malzeme olarak kullanır romanında; onlardan yola çıkarak yeni metinler üretir. Kimi kez eski ürünlerden alıntılar yapar; çoğu kez de onları parodi/pastiş düzleminde yansıtır metnine. Somut gerçekliğin yerini metinlerin dünyası almıştır. Belki de içinde yaşadığı gerçekliğe yabancılaşan çağcıl yazarın, bütünleşmekte zorlandığı gerçekliği yansıtmayı bırakıp, daha önce başka yazarlar tarafından yazılmış metinlerin dünyasına sığınması onlardan yola çıkarak ikinci elden yeni bir kurmaca gerçeklik yaratması demektir bu. Eskilerin taklitçilik diye aşağıladıkları bu eğilim, çağ edebiyatının biçimsel yeniliklerinden biridir; özgünlüğün içerikte değil, biçimde önemli olduğu bir estetik anlayışın ürünüdür (Ecevit, 2014, s. 110) .

Postmodernizmi sanatla, özellikle edebiyatla bağdaştırarak kullanan ilk kişi Amerika'lı edebiyat teorisyeni Ihab Hassan'ın olduğu görülmektedir. Bu bakımdan, burada postmodern düşüncenin, edebiyat açısından özelliklerini sıralayan ve tanımlayan Hassan'ın belirlediği bazı özelliklere yer verilmektedir:

Belirsizlik: Postmodern bir dünyada insan hem kendinden hem de kendi dışındaki dünyadan habersizdir. Postmodern edebiyatın en ayırt edici özelliği olarak belirtilen bu kavram, bilgiyi ve toplumu etkileyen her türlü kopukluğu, belirsizliği, yer değiştirmeyi kapsamaktadır.

Parçalanma (Fragmantasyon): Postmodernist sadece parçalar ve yalnızca o parçalara güvenmektedir. Bu bağlamda bütünlüğün yıkılması hedeflenmektedir. Bundan dolayı da montaj, kolaj gibi yöntemlere başvurmaktadır. Bu sayede parçalanmış, dağılmış, süreksiz gerçeklik metnin yapısına yansımaktadır.

Dekanonizasyon: Bir şeyi kanun olmaktan ya da kutsal olmaktan çıkarmak anlamına gelen bu terim, artık sorgulanmaksızın kabul gören doğruların inanılırlıklarını kaybettiği anlamına gelmektedir.

Kendisizlik, derinsizlik (self-less-ness, depth-less-ness): Postmodernizm, geneleksi benliği terk ederek kendini yok etmeyi, çoğaltmayı veya kendini yansıtarak simüle etmeyi tercih etmektedir.

Temsil edilemez olan (the unrepresentable): Sanat eseri kendi formlarını sürekli bir bozuma uğratarak ve yenilerini deneyerek sunulamayanı hissettirir.

İroni: Ana bir ilkenin yokluğunda, oynamaya, karşılıklı etkileşime, diyaloga, çoklu iletişime, kendini yansıtmaya yani kısaca ironiye kullanımına başvurulmaktadır.

Melezleme (Hibridizasyon): Bir şeyin imgesi ya da kopyası, modelin kendi kadar meşru ve geçerli görülmektedir. Bu durumun sınırların ortadan kalkmasıyla, bütünüün parçalanmasıyla ve yüksek ile alçak arasındaki ayrımların kaybolmasıyla birlikte ortaya çıktığı ve tuhaf melez türlerin ve eserlerin şekillenmesine katkıda bulunduğu iddia edilmektedir.

Karnavallaştırma: Bu terimle birlikte, postmodernizmin komik ve absürdist ahlakıyla sabit ve evrensel değerlere bağlanmamak vurgulanmaktadır. Roman da artık geleneksel değer ölçütlerini reddetmektedir. Bu noktada, yazar parodiyi ve hicvi kullanırken kutsal kabul edilen değerleri aşağılamakta ya da değersiz görülen şeyleri yücelterek sunmakta özgürdür.

Performans/ Katılım: Okuyucu sanat eserini tamamlayan, anlamlandıran bir unsur olarak görülmektedir. Belirsizlik katılıma sebep olmakta çünkü boşluklar doldurulmalıdır. Bu noktada postmodern yazarın metnin anlamı üzerinde bir otoritesi bulunmamaktadır.

İnşa etme (constructionism): Gerçek kurgu yoluyla inşa edilmektedir.

İçkinlik (Her yerde bulunma): Bu kavram, zihnin kendini semboller aracılığıyla genelleştirme kapasitesinin giderek artmasına işaret etmektedir (Akyıldız, 2019, s. 184-189)

Bu tanımlamalardan yola çıkarak postmodern edebiyatın başat özelliklerini özetlemek gerekirse şu sonuçlara varılabilmektedir: Sanat eserinde çoğulculuk esastır çünkü nesnel bilginin reddedilmesiyle birlikte gerçek artık değişken, bulanık ve çoğulcudur. Postmodern bir eser boşluklar bırakır ve bu yönetime özellikle başvurmaktadır. Postmodern eserde var olan bu boşlukları doldurma görevi okuyucuya aittir. Ayrıca postmodern bir eserde kolaj, montaj, parodi ve metinlerarasılık gibi yöntemlerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Çünkü artık türler arası sınırın bulanıklaştığı, yüksek kültür-kitle kültürü arası ayrımın ortadan kalktığı kabul edilmektedir. Bundan dolayıdır ki birbirine uzak gözükten türlerin bile birbirinin içine geçtiği görülmektedir. Metin anlam açısından ele alınacak olursa, yazarın metnin anlamı üzerinde hiçbir etkisinin kalmadığı savunulmaktadır çünkü metni anlamlandıran okuyucudur, bu noktada yazarın öldüğü görüşü ileri sürülmektedir (Barthes, 1977, s. 145-147). Üstkurmaca tekniği postmodern eserlerde sıklıkla başvurulan diğer bir özelliktir, bu yöntemle yazar romanı içerisinde birden fazla kurmacaya yer vermektedir ve sonuç olarak roman içerisinde bir roman, kurmaca içerisinde bir kurmaca şeklinde okuyucuya sunulmaktadır.

Bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayırarak özgün kılan tarafını Frédéric Beigbeder'nin "*Kuzey Kulesi 107. Kat*" (*Windows on the World*) adlı romanının birçok farklı teknik ve metinlerden örneklerle birlikte postmodern bağlamda irdelenerek postmodern roman özelliklerinin ortaya koyulması oluşturmaktadır.

Frédéric Beigbeder'nin *Kuzey Kulesi 107. Kat* adlı romanında postmodern unsurlar

On yılı aşkın bir reklam yazarlığı tecrübesi olan Fransız yazar Frédéric Beigbeder, reklamcılığı bıraktıktan sonra çeşitli Fransız dergilerinde ve televizyon kanallarında edebiyat eleştirmenliği yapmaya devam etmektedir. Ona yazar olarak dünya çapında ün kazandıran eseri 99 F adlı eseri olsa da *Kuzey Kulesi 107. Kat* (*Windows on the World*) eseriyle yazarlık yeteneği ve hayal gücünü tıpkı bu eserinde kurgu ve gerçeği bir araya getirdiği gibi birleştirmiştir. Yazar bu çarpıcı romanıyla okuyucuyu önce Amerika'nın sonra dünyanın kaderini değiştiren o dehşet verici güne götürmektedir ve tarih, 11 Eylül 2001'i göstermektedir.

Beigbeder bu postmodern romanında bir gerilim filmi çeker gibi okuyucuya korku, kaygı, endişe hisleriyle birlikte duygudaşlık yapmasına olanak vermektedir. Bu gerilim filmi ya da belgeseli çekerken hem kendisi izlemekte hem de bu belgeseli bizzat oyuncunun gözünden izleyiciye göstermektedir. Bir diğer ifadeyle *Kuzey Kulesi 107. Kat* adlı romanda olaylar iki ana anlatıcı tarafından anlatılmaktadır, biri iki oğluyla birlikte 11 Eylül saldırısı sabahı Dünya Ticaret Merkezinin 107. Katında bulunan "*Windows on the World*" adındaki restoranta kahvaltıya gelen kurgusal başkarakter Amerikalı Cartew Yorston; diğeri ise yazarın bir kurgusal yansıması olarak karşımıza çıkan, olayları Paris'teki Montparnasse Kulesi'nden gözlemleyen yazarın kendisidir. Yazar bu farklı anlatım teknikleriyle 9/11 sabahı hem Paris'ten Amerika'ya dışardan bakan hem de olayların bizzat içerisinde, yaşanan paniği sıcaklığı ile hisseden bir anlatıcının gözünden bakma fırsatını okuyucuya sunmaktadır. *Kuzey Kulesi 107. Kat* romanında her bölüm bir dakikadan oluşarak saat 08.30'da başlamakta ve 10.29'da sona ermektedir; yani ilk uçağın çakılmasından hemen önce başlayarak kulenin yıkılması ile sonlanmaktadır. Yazarın bu postmodern eserini önemli kılan özellik, herkes tarafından bilinen bir gerçeği, 9/11 saldırısını, aslında şu anda bu dünyada olmayan, ölümünden sonra da olayları anlatabilen,

bilmezlikleri açıklayabilen kurgu bir karakterin deneyimleriyle aktarıyor olmasıdır. Gerçek ve yanlısına bu noktada ters yüz edilmektedir.

Roman boyunca popüler kültürün günümüz toplumundaki etkisi ironik bir biçimde anlatılmaktadır. Amerikan tarihi ve Amerikalılar kelime oyunları ile hicvedilmekte, cinsellik ve çarpık ilişkiler gözler önüne serilmekte, zaman zaman şehirler, mekânlar, yerler kıyaslanmakta, mekânlar arası göndermeler yapılmakta, olaylara farklı bakış açılarıyla bakılmakta, tezatlıklardan kelime oyunları ile bahsedilerek kara mizah yapılmakta, kurgu içinde kurgu oluşturulmakta, tüketim toplumuna ironik göndermeler yapılmaktadır ve tüm bunlar ustalık isteyen postmodern roman teknikleri vasıtasıyla yapılmaktadır. Ayrıca metinlerarasılık tekniği, roman boyunca yazarlara, sanatçılara, şarkılara, şiirlere, romanlara ya da karakterlerine ayrıca kutsal kitaplara açık ya da gizli göndermeler yapılarak bilinçli bir şekilde kullanılmaktadır.

Üstkurmaca, postmodern roman tekniklerinden en çok başvurulan yöntemler arasındadır. Üstkurmaca tekniği metinlerarasılık, kolaj, oyun, pastiş gibi çeşitli yöntemlerle metin içerisinde kendisini gösterebildiği gibi bu romanda olduğu gibi kimi zaman yazara laf atabilen kurmaca bir karakter, kendi içinde bir kurmaca anlatan bir kurmaca olarak da karşımıza çıkmaktadır. Beigbeder üstkurmacayı eserinde ustalikle kullandığı görülmektedir: "...korkmayın çocuklar, hepsi göz boyamaca, ama ben size sürpriz olsun istedim: yeni bir eğlence bu, uçak üç boyutlu bir film" (Beigbeder, 2004, s.61).

Bu noktada başkahramanımız çocuklarına algıladıklarının bir yanlısamadan ibaret olduğunu anlatmaya çalışmakta ve uçağın çakılmasının bir yanlısına bir simülasyon olduğunu iddia etmektedir. Bu sayede yazar aynı zamanda masal içinde masal, kurgu içerisinde kurgu oluşturarak postmodern öğelerden üstkurmacayı kullanmaktadır. Üstkurmacada hikâyenin içinde farklı bir hikâyenin anlatılması gibi anlatılara yer verilmektedir. Aynı zamanda üstkurmaca yazarın kelimelerle oyanayarak burada kara mizah yapmasıyla kendisini göstermektedir:

Don't worry, burayı amusement park'lardaki gibi hidrolik krikolarla sarsıyorlar. Hem sonra garsonların hepsi oyuncu, eski bir numaradır bu, Karayip Korsanları'nda olduğu gibi müşterilerin arasına karışan figüranlar! Dave, Karayip Korsanları'nı hatırlıyor musun?

-Evet, baba. Peki bu eğlencenin adı ne?

-Tower İnferno. (s.61)

"Baudrillard da dâhil olmak üzere birçok yazara göre Disneyland ve lunaparklar günümüzdeki postmodern eğlence mekanlarının en iyi örneklerini oluşturmaktadır" (Watson, 2006, s.54). Öncelikle burada günümüz postmodern mekânları olarak bilinen amusement park (dev eğlence merkezi)'lara bir gönderme yapılıyor. Ayrıca bu eğlencenin adına da Tower İnferno (Cehennem Kulesi) adı verilerek kelime oyunuyla kara mizah yapılmaktadır. İkiz kulelerden biri olan Kuzey Kule, Cehennem Kulesine benzetilmektedir. Bu şekilde oyun içinde oyun kendisini tekrar göstermektedir.

Postmodern metnin üst dil yaratımında en fazla başvurduğu öğelerden biri de kuşkusuz oyun kavramıdır. Hemen her postmodern metinde ironiyle birlikte ve genellikle de dile özgü oyun kavramının varlığını hissederiz (Emre, 2006, s. 112). Yazar eserinde dili ustalikle kullanırken adeta dille oynamakta, dille dans etmekte ve dili aynı zamanda alaya almaktadır. Bunu World Trade Center (Dünya Ticaret Merkezi)'nin restoranı için çeşitli önerilerde bulunarak yapmaktadır:

-Windows on the Planes

-Windows on the Crash

-Windows on the Smoke

-Broken Windows

Canavarlığa karşı görünmez bir kalkan olan bu kara mizah nöbeti nedeniyle sizden özür diliyorum.
(s. 63)

Burada yazarın de belirttiği üzere kara mizah tekniği kullanılmaktadır ve restoran yeniden isimlendirilmektedir. Bu noktadaki asıl amaç dili yetersizleştirmektir çünkü burada dil yetersiz bırakılmakta, tamamlanamayan tanımlar ortaya çıkmaktadır bu sayede bazı tanımların belirsiz ve karanlıkta kaldığı görülmektedir. Aslında bu belirsizlik postmodern anlatımın savunduğu farklı bakış açılarına hitap ederek mutlak bir gerçeğin ya da tanımın olmadığı vurgusunu gözler önüne sermektedir. Bu doğrultuda Aşkaroğlu (2015) da postmodern edebiyatın dil ile çok yönlü oyunlar oynadığını, dilsel göstergelerin herhangi bir gösterene işaret etmediğini ve bundan dolayı da gerçekliği temsil edemeyeceğini belirtir. Burada da kelime oyunları bu restorana farklı isimlerin konulması dil yoluyla anlatımın gerçeklik algısı kırarak okuyucu hem metne hem bu tanımlara ve mutlak tek bir kavrama karşı yabancılaştırmaktır.

Roman dakika dakika ilerlerken okuyucuyu kendi kurgusu içindeki kurgularla sürekli buluşturarak şaşırtmayı amaçlamaktadır. Tam da bu noktada romandaki dakikalar 09.11'i gösterirken, anlatıcı ilk olarak 11 Eylül 2001 tarihine vurgu yapar. "Kuzey Kulesi 107. Kat" romanı 9/11 olaylarını tasvir ederken, romandaki bir bölümün başlığının 09/11 olması ve ilk cümlesinin yine 11 Eylül'e gönderme yapması bilinçli bir şekilde postmodern anlatımlarda kullanılan önemli bir özellik olan Mise-en-abyme tekniğini okurla buluşturmaktadır. Anlatımın içindeki mikro hikâyelerin yapıtın bütünü temsil etmesi ya da bu bütünlüğe gönderme yapması olarak bilinen bu teknik genellikle metinsel bütünlüğe atıfta bulunan bir imge veya kavramların tekrarlanmasıyla bir metinde ortaya çıkar. Aynı zamanda Mise-en-abyme, bir metinde, alt metinlerin birbirlerini yansıtan göstergelerinin bir oyunudur. Bu yansıtma, anlamın dengesiz hale gelebileceği noktaya gelebilir ve bu bakımdan yapı söküm sürecinin bir parçası olarak görülmektedir. Bu bölümde ayrıca göze çarpan diğer nokta ise anlatımda bilim-kurgunun devreye girmesidir:

(...) babamın adı Carthew değil, Ultra-Dude. Henüz yeteneklerinin sınırlarını bilinmiyor; çünkü onlardan hiç yararlanmadı, güçleri ancak yangın gibi bir mega tehlikeyle karşı karşıya kaldığında etkinleşiyor. O zaman betonu delebiliyor (s. 133).

Postmodern bir roman tek bir roman türünün özelliklerini taşımaz, bilimkurgu romanının da özelliklerini içinde barındırabilir gerçeğinden yola çıkarak burada kullanılan bilim kurgusal anlatımın bu amaca hizmet ettiğini söyleyebiliriz.

Postmodern kuramda ikilikler ters yüz edilmiştir gerçek ile gerçek olmayan gibi yani gerçek ile yanılısma birbiri içine geçmiştir. Bu romanda da okuyucu gerçek ile yanılısma arasında bir seçim yapamaz. Anlatıcılardan biri aslında İkiz Kuleler olarak da bilinen Dünya Ticaret Merkezinin Kuzey Kulesindeki "Windows on the World" isimli ihtişamlı restoranda çocuklarıyla birlikte kahvaltıya gelen Cartew Yorston'dur. Bu anlatıcının daha romanın başından beri ölü olduğu bazı ipuçlarıyla verilse de okuyucu bu gerçeği romanın sonlarında çocuklarıyla birlikte Kuzey Kuleden atlayarak intihar etmiş olan yani artık bu dünyada olmayan kurgusal bir anlatıcıdan dinlediğini öğrenmiş olur. Diğer taraftan bununla ilgili ipuçları romanın en başından beri kendisini sinsice göstermektedir: "İki saat içinde ölmüş olacağım, ama belki de zaten ölüyüm ben" (s. 15).

Postmodern roman, yazarın yazma serüveninin önceden belirlenmediği ve her an yeni bir boyut kazanabileceği şekilde kurgulanır. Yazar anlatımına başlar ve okuyucuyla girdiği diyalog sonucu hayali okurun itirazlarını ve değerlendirmelerini dikkate alarak anlatıyı yeni biçimlere sokar: "Üç buçuk yaşında bir çocuk sahibi olmayan okurlar doğrudan bir sonraki dakikaya geçebilirler: anlamayacaklardır" (s. 100).

Elbette yazarın karşısında duran gerçek bir okuyucu yoktur; ancak yazar kendisini de anlatının bir parçası haline getirerek, bir okurun metne nasıl tepki vereceğini, beklentilerini, beğenilerini kestirmeye çalışır ve anlatıyı buna göre şekillendirir (Aşkaroğlu, 2015, s. 8). Bu bağlamda Beigbeder de romanında okurla diyalog haline girmeyi, ona cevap vermeyi ve okurun isteklerini dinlemeyi de ihmal etmez:

Aşırı eksilti yaptığımız için bizi affedin. Dayanılması imkânsız tasvirleri metinden çıkardım (...) Bu bölümleri metinden çıkardım çünkü neler yaşadıklarımızı hayal etmeyi size bırakmanın bundan daha korkunç olduğu kanısındayım (s. 256).

Burada görüldüğü üzere yazar okuyucuyu dikkate alarak onlarla diyalog haline girer ve neden eksilteler yaptığını okura anlatır. Dahası postmodern roman tekniklerinden biri de belirsizlikler, eksiltelerdir. Yazar burada bazı kısımları eksilterek okuyucunun hayal gücünün sınırlarını zorlamasına imkân vermekte ve okurda merak duygusu uyandırmaktadır. Bazı bölümleri yazmadığını hatta yazmadığını bunları okurun düşüncesine ve hayal gücüne bıraktığını ifade ederek postmodern bir bakış açısıyla ucu açıklık, tamamlanmamışlık oluşturmaktadır.

Edebi eserlerde başka eserlere ait izlerin olması, diğer edebi eserlerden alıntılar yapılması, önceden yazılmış eserlerdeki olay örgüsünün ya da karakterlerin kullanılması, metnin başka metinlerle ilişki kurması, yazarın başka metinlere olduğu gibi kendi metinlerine de göndermelerde bulunması metinlerarasılık tekniğinin özelliklerindedir. Bir eserin kendine ait özelliklerinden bahsedilirken başka eserlerle olan etkileşiminden bahsedilmesi postmodern öğelerden en önemlisi olan metinlerarasılığın ortaya konması anlamına gelmektedir. Beigbeder de bu romanı boyunca farklı edebi eserlere, başka yazarlara, roman karakterlerine ve daha önce yazmış olduğu kendi romanlarına veya karakterlerine göndermelerde bulunmaktadır:

Ruhum sevgiyle ve azimle yeryüzünü boydan boya dolaştı,
Her ülkede kendime denk insanlar ve sevgililer aradım,
Sanırım tanrısal bir yakınlık eşit kıldı beni onlarla... (s. 24)

Yazar burada Walt Whitman'ın bir şiirini kullanarak en sevdiği yazarların başında ondan bahsetmektedir. Daha sonra diğer yazarlara da göndermelerde bulunarak tam on sekiz yazarın adını bu sayfada anar. Daha sonra sırayla en sevdiği on altı müzisyenden bahsettikten sonra en beğendiği film yönetmenlerini de saymayı ihmal etmediği görülmektedir. Roman boyunca diğer alıntılara şu şekilde devam eder:

Kafka'ya ait şu satırları kopyaladım: "Brooklyn Köprüsü, East Irmağı'nın üzerine ağırlıksız bir nesne gibi asılıydı ve gözlerinizi yumduğunuzda titriyordu. Bomboş gibi görünüyordu, kıpırtısız su, altında parlak bir kurdele gibi uzanıyordu." (s. 38)

Nostradamus metinlerine dönüyor: "Pencereler'in öteki tarafından"? Bir uçak gelecek. "Kapanmaz manzara" ? Öyle bir kapanır ki. "Kav da gayet iyi"? Elbette öyle, yakında içinde kullanıma hazır 600.000 ton moloz olacak. (s. 41)

Salinger, 1949 yılında geçen Çavdar Tarlasında Çocuklar'ı (1951) Manhattan'da yazmıştı. Romanın İngilizce başlığı The Catcher in the Rye'in nereden geldiğini biliyor musunuz? Robert Burns'un bir dizesinden: "Rastlarsa birine biri, çavdarlar arasında," (s. 42)

Bu şekilde başka yazarlara ve metinlere gönderme yaparken: Bir önceki romanımın 201. sayfasında “Floridalı yaşlı bayamı öldürttüğüm için kendimi nasıl affettirebilirim?” (s. 64) diyerek yazar aynı zamanda daha önce yazdığı romanından bahsederek gönderme yapmaktadır. Bir diğer örnek ise şu şekildedir:

Ağustos 2000’de yayımlanan 99 francs adlı kitabımda dışarıdan sızmacı devrimi tarif etmek için bir metafor kullanmışım: “Uçağa binmeden onu kaçırılmazsınız.” Octave Parango bazı şeyleri içeriden değiştirebileceğine inanmıştı (s. 194).

Yazdığı bu cümle ile daha önceki kitabındaki bir karaktere göndermede bulunmaktadır. Ayrıca Beigbeder postmodern roman tekniklerini kullanırken epigrafa da başvurmuştur. 09.51 nolu bölüm ustalıklı ve bilinçli bir şekilde yazılmış “Wild trade center” epigrafi ile başlamaktadır. Kelime oyunu ile ironi yaparak kara mizahı yeteneğini birleştiren yazar “World Trade Center” (Dünya Ticaret Merkezi)’i “Wild Trade Center (Vahşi Ticaret Merkezi) olarak değiştirmektedir. Buradan yola çıkarak da sonradan Müslüman olan ünlü şarkıcı Cat Stevens’a gönderme yaparak şarkısından alıntılar yapmaktadır: Cat Stevens “ Ooh baby baby it’s a wild World”ü söylüyordu (s. 224).

Ayrıca metinlerarasılık bağlamında İncil’den de üç farklı yerde alıntılama yapılmıştır, bunlardan biri şu şekilde okuyucu ile buluşmaktadır: “Ve dediler: “Bütün yeryüzü üzerine dağılmayalım” diye, “gelin, kendimize bir şehir ve başı göklere erişecek bir kule bina edelim ve kendimize bir nam yapalım” (s. 85).

Geleneksel ya da modernist romanın tersine tektipliliği reddeden postmodernist roman bunun karşısına çoğulluğu getirmiştir. Tektip olandan kaçış, romanın çoğul anlama; çoğul zamana; çoğul bakış açısına kaymasına neden olur (Erkan, 2003). Bütünlük yerine gerek bir yerler ve kişiler açısından gerekse olaylar açısından parçalanmışlık öne çıkar. Postmodern roman tekniklerine göre yazılan bir eserde tek bir konu tek bir bakış açısından verilmez, çok yönlü çok kültürlü değişik bakış açılı romanlar yazılır. Bu durumu yine romandan alınmış bir örnekle somutlaştırabiliriz:

Narsist: - Vay be! Daha bir ay önce orada, tepedeydim!

İstatistikçi: - Tanrım, içeride kaç kişi mahsur kaldı kim bilir? En az 20.000 kişi ölü!

Kaba Amerikan karşıtı: - Dünyayı babanın çiftliği gibi yönetmeye kalkarsan böyle olur işte (s. 86).

Aşkaroğlu (2015)’in belirttiği üzere, postmodern edebiyatta her insanın düşüncesine ve bakış açısına yer verilir. Çeşitli dünya görüşleri, bakış açıları, sorunlar ve yaşam tasarımları farklı seslere dönüşür. Postmodern söylemin çokluluk, çoğulluk, karma ve farklılık kavramları önemlidir ve bu yüzden romanda homojen, tek yönlü, aynı yoruma dayalı ya da bütünlükçü bir bakış açısı yer almaz. Postmodern bir yazar olan Beigbeder birbirinden farklı bakış açılarına yer vererek herkesin olaya kendi tarzıyla tepki gösterdiğinden bahsetmektedir.

Roman boyunca mekânlar arasında kurulan benzerlikler de göze çarpmaktadır. Yazar göndermelerini kara mizahı da kullanarak mekânlar ve yerler arası bağlantı kurarak yapmaktadır: “Windows on the World lüks bir gaz odasıydı. Müşterileri gazla boğuldu, sonra yakıldı ve küle çevrildi, tıpkı Auschwitz’de olduğu” (s. 258).

Bu benzerlikte Dünya Ticaret Merkezi 107. kattaki restoran İkinci Dünya Savaşında Almanlar tarafından kullanılan Polonya’daki bir gaz odasına benzetilmektedir. Diğer bir benzetme ise yazar tarafından şu şekilde kaleme alınmıştır:

Art Spiegelman doğru bir tespit yaptı: New Yorkluların World Trade Center'ı Mekke gibi gördüklerini söyledi. Kuleler manevi bir boşluğu mu dolduruyordu? Üzerinde Amerikan efsanesinin yükseldiği iki ayakta onlar (s. 220).

Yazar burada Amerikalıların maddiyata önem verdikleri gerçeğinden yola çıkarak adeta taptıkları Dünya Ticaret Merkezini; Müslümanların önem verdikleri ortak kutsal mekânı ve İslâm dininde önemli yeri olan kutsal şehri Mekke'ye benzetmektedir.

Farklı unsurları ve farklı temaları tek bir karede toplayan Beigbeder, bu durumları postmodern bir teknikle ustalıkla işlemektedir. Romanın 10.15 başlıklı bölümünde Kuzey Kule'de sıkışıp kalan ve neredeyse birkaç dakika sonra öleceklerini bilen ve çarpık, yozlaşmış bir ilişki içerisinde olan çift ölümle yüzleşecekleri o son dakikalarını cinsel arzularını yerine getirerek rahatlamaya çalışmaktadırlar, yazar da bu durumu tüm çıplaklığı ile çekinmeden okuyucuyla buluşturur: "Zevkten geberdim, diyor Ralph Lauren'li sarışın. Seninle sevişirken öldüm. (s. 265) Bir diğer günlük cümlesi ise şöyle: Ölüm Viagra'dan daha iyi, diyor Kenneth Cole'lu esmer adam. Yaşama nedenimdin, şimdi de ölüm nedenimsin" (s. 266).

Burada yazar cinselliği de ölüm temasıyla birlikte işlerken hiç tereddüt etmemektedir. Tezat temaları ölüm/cinsel arzu kendilerini bekleyen kaçınılmaz son ölüm ile sanki birkaç dakika sonra ölmeyeceklermiş gibi zevk çığlıkları atmaları tezatlıkları bir arada buluşturmaktadır. Roman boyunca okuyucuyla buluşan bir diğer unsur da popüler kültüre olan göndermelerle kendisini göstermektedir. Tüketim toplumunun bireyde ve toplumda yarattığı etkiye dikkat çeken yazar hızlı tüketimin hayat tarzlarına yansımadaki ilişkiyi şu cümlelerle gözler önüne sermektedir.

Tüketim toplumunu beni bu hale getirdiği, yani doyumsuz yaptığı için suçluyorum. Anne ve babamı beni bu hale getirdikleri, yani darmadağın ettikleri için suçluyorum (s. 171).

Ayrıca New Yorklular'ın yaşam tarzlarından yola çıkarak Amerikalılar'ın yaşam tarzlarına ironik göndermelerde bulunmayı da ihmal etmemektedir:

ABD'de hayat bir filme benziyor, zira tüm filmler burada çevriliyor. Amerikalıların hepsi aktör, evleri, arabaları, arzuları insana sahteymiş gibi geliyor. Hakikat her sabah Amerika'da uyduruluyor. Bu ülke selüloit üzerine kaydedilen bir kurmacaya benzemeye karar vermiş. (s. 28)

Burada yazar postmodern yaşam tarzını ele almakta postmodernin insanların hayat tarzlarına da yansıdığını ve bunun gerçeklikten uzak bir şekilde kurmacadan ibaret olduğunu vurgulamaktadır. Dahası, çağdaş dünyada kimlik kazanmaya çalışan tüketicilerin düştükleri aciz durumu şu şekilde belirtmektedir:

(...) paraya tapılmıyor, insanlar paradan hazzetmiyor, ama başka türlü nasıl yaşanacağını bilmediklerinden enselerine masaj yaptırıyor, divanlara uzanıyor, karılarını metresleriyle metreslerini de erkeklerle aldatıyor, aşkı arıyor, vitamin hapları satın alıyor, gaza basıyor, korna çalıyorlar, evet, hazin evrensel yarış bu işte, insanlar var oldukları anlaşılınsın diye kornaya basıyorlar. (s. 180)

Postmodern roman tekniklerini ustalıkla kullanan Beigbeder, postmodernin gündelik yaşamlar üzerine etkisini de bu örnekleriyle eserinde işlemektedir.

Sonuç

20.yüzyılın başından itibaren öncelikle toplumda, daha sonra felsefede, fizikte, sanatta, mimaride, bilim ve teknolojiye meydana gelen değişimlerle postmodern düşüncenin etkisini birçok alanda gösterdiği görülmektedir. Modernizmin karşısında postmodernizm, tüm bilenen ve kabul gören doğruları derinden sarsıcı ve modernizme ciddi bir alternatif olarak 1960'lı yıllardan sonra varlığını kabul ettirmektedir. Tüm bilim dallarını ve disiplinlerini etkisi altına alan postmodernizmin, diğer sanat dallarını kucaklayan, bütünleştiren ve kuşatan edebiyat alanında daha çarpıcı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu etki ilk kez modernizm ve postmodernizm farklılarını ortaya koyan edebiyat eleştirmeni İhab Hassan tarafından 1960'lı yılların başında gündeme getirilmektedir ve bu sayede postmodern edebiyatın temel taşlarının oluşturulduğu görülmektedir. Postmodernizmin, edebi tür ve anlayışlarının neredeyse hepsi üzerinde güçlü bir etkisi olmasına rağmen onun doğrudan doğruya kendisinden etkilendiği ve kendisini de en fazla etkilediği edebî türün roman olduğu bilinmektedir.

Birçok postmodern özelliği bünyesinde barındıran Kuzey Kulesi 107. Kat romanı farklı anlatıcılarıyla okura farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Bu eserde her bir kişinin kendi bakış açısından hareketlere, olaylara baktığını ve böylece de Beigbeder tarafından birbirinin içine geçmiş bir yığın farklı bakış açısının söz konusu edildiği görülmektedir. Bu postmodern romanların özelliklerinden olan çoklu bakış açısına, tek bir doğrunun olamayacağına bir kanıt oluşturmaktadır. Roman boyunca çeşitli sahneler ve anlatılarla korku, endişe, kaygı duyan okuyucunun duygudaşlık kurması sağlanmaktadır; nihayetinde postmodern metinlerin amaçlarından biri de okuyucuyu şok etmek, sarsmak, ürkütme ve tedirgin ederek modernin alışıldık havasından okuyucuyu çıkarmaya çalışmaktır. "Kuzey Kulesi 107. Kat" romanı ironi, kara mizah, oyun gibi postmodern tekniklere önemli bir örnek oluşturmaktadır. Dahası metilerarasılık tekniği başka metinlere sıklıkla yapılan göndermelerle ve alıntılarla kendisini göstermektedir. Üst kurmaca tekniği ile de kurgu içinde kurgu oluşturan bu romanda verilen tezatlıklarla birlikte gerçeklikle yanılısma ters yüz edilmektedir, bu da romanı önemli bir postmodern bir yapıt haline getirmektedir.

Kaynakça

- Akay, A. (2010). *Postmodernizmin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Aşkaroğlu, V. (2015). *Postmodern söylem: İhsan Oktay Anar & John Fowles*. Ankara: Karadeniz Dergi.
- Barthes, R. (1977). *The death of the author*, Image-Music-Text, (Çev. S. Heath) London: Fontana Press, 142-148
- Bayrak Akyıldız, H. (2019). Postmodernizm. H. Bayrak Akyıldız (Ed.) *Batı edebiyatında akımlar II (s. 166-199)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Beigbeder, F. (2004). *Kuzey kulesi 107. kat* (Çev. R. Akman). İstanbul: Doğan Kitap.
- Best, S. ve Kellner, D. (2016). *Postmodern teori*. (Çev. M. Küçük) İstanbul: Ayrıntı.
- Harvey, D. (2010). *Postmodernliğin durumu*. (Çev. S. Savran). İstanbul: Metis.
- Doltaş, D. (2003). *Postmodernizm ve eleştiri*. İstanbul: İnkılap.
- Eagleton, T. (2011). *Postmodernizm yanılısamaları*. (Çev. M. Küçük). İstanbul: Ayrıntı.
- Ecevit, Y. (2014). *Türk romanında postmodernist açılımlar*. İstanbul: İletişim.
- Emre, İ. (2006). *Postmodernizm ve edebiyat*. Ankara: Anı.
- Erkan, M. (2003). The Maggot (Yaratık'ta) gerçek. *Aegean Journal of English and American Studies*, 12, 21-31.
- Featherstone, M. (1996). *Postmodernizm ve tüketim toplumu*. (Çev. M. Küçük). İstanbul: Ayrıntı.

Kershner, R. B. (1997). *The twentieth-century novel: An introduction*. New York: Bedford Books.

Parla, J. (2001). *Don Kişot 'tan bugüne roman*. Ankara: İletişim.

Sim, S. (2006). *Postmodern düşüncenin eleştirel sözlüğü*. (Çev. M. Erkan, A. Utku). Ankara: Ebabil.

Şaylan, G. (2016). *Postmodernizm*. Ankara: İmge.